

Beleidsregel zeggenschap en lokaal eigendom opwek duurzame energie via één of meerdere zonnepark(en) of windturbine(s) gemeente Zwartewaterland 2025

De gemeenteraad van de gemeente Zwartewaterland,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van datum,

Overwegende dat:

- het gewenst is om een beleidsregel vast te stellen omtrent zeggenschap en lokaal eigendom bij de opwek van duurzame energie via één of meerdere zonnepark(en) of windmolen(s);
- in het Klimaatakkoord, in de energietafel west Overijssel, voorheen de Regionale Energie Strategie West-Overijssel, en de gemeenteraad van Zwartewaterland is uitgesproken dat zeggenschap en lokaal eigendom gewenst is voor de acceptatie van de opwek van duurzame energie via zonneparken en/of windturbines (lasten en lusten lokaal);
- zeggenschap en lokaal eigendom (nog) niet afdwingbaar is via ruimtelijke regelgeving;
- het gewenst is de participatieparagraaf uit het klimaatakkoord toe te passen.
- Participatie van omwonenden zowel in het proces als door middel van financiële participatie wenselijk is;
- de resultaatverplichting om te komen tot minimaal 50% en een inspanningsverplichting om te komen tot 75-100% van de productie in eigendom van de lokale omgeving, vanaf het begin van de project ontwikkeling tot en met de exploitatie wenselijk is

Gelet op:

- de artikelen 1:3, lid 4, 4:81, lid 1 en 4:83 en, van de Algemene wet bestuursrecht;
- artikel 154 van de Gemeentewet;
- de Klimaatwet;
- het Klimaatakkoord;
- de RES 1.0 West-Overijssel;
- artikel 6.12, derde lid, van de Energiewet;
- de Motie Vreemd aan de Orde van de Dag van 11 maart 2021 “motie eigenaarschap grootschalige energieopwek” van de gemeenteraad van Zwartewaterland;
- de inspanningsverplichting voor 50% lokaal eigendom binnen provincie Overijssel.

Besluit vast te stellen de volgende beleidsregel:

Beleidsregel zeggenschap en lokaal eigendom opwek duurzame energie via één of meerdere zonnepark(en) of windturbine(s) gemeente Zwartewaterland 2025

Hoofdstuk 1 Algemeen

Artikel 1 Definities

In deze beleidsregel wordt verstaan onder:

- A. grootschalige opwek: de opwek van hernieuwbare energie via zonneparken van ten minste 2 hectare en de opwek van windenergie bij windturbines met een as-hoogte van ten minste 100 meter;
- B. directe omgeving: een inwoner of bedrijf binnen minimaal 800 tot ongeveer 1500 meter van een turbine of minimaal 250 tot ongeveer 500 meter van een zonnepark. Deze groep krijgt financiële compensatie. de afstanden zijn indicatief en flexibel toe te passen;
- C. lokaal: een inwoner of organisatie is lokaal als die gevestigd is in de gemeente(n) waarin het project zich bevindt of als de inwoner of het bedrijf zich binnen 5 kilometer van het project bevindt. Deze afstand is indicatief en mag flexibel toegepast worden. Overheden zoals gemeenten, provincie, Staatsbosbeheer en het waterschap tellen ook als lokaal. Het gaat wel om een collectief: één of enkele lokale partijen tellen niet als lokaal eigendom tenzij het om overheden gaat;
- D. eigendom: met eigendom bedoelen wij juridisch en economisch eigendom;
- E. omgeving in de invloedssfeer: In een straal van 10 x de tiphoogte en één kilometer van een zonnepark. Deze groep krijgt inspraak. De afstand is indicatief en flexibel toe te passen.
- F. zeggenschap: de invloed die inwoners en/of lokaal gewortelde bedrijven uit kunnen oefenen op (het realiseren van) een energieproject. Evenals de invloed op de besteding van de baten vanuit het energieproject;
- G. zoekgebied: een door Zwartewaterland, de provincie of het rijk aangewezen gebied waar windturbine(s) en/of één of meerdere zonneparken gerealiseerd mogen worden;

Artikel 2 Reikwijdte

Deze beleidsregel is van toepassing op zeggenschap én lokaal eigendom bij de grootschalige opwekking van zonne-energie en/of de grootschalige opwekking van windenergie in de gemeente Zwartewaterland en de rol van de gemeenteraad hierin.

Artikel 3 Doel

Deze beleidsregel heeft tot doel om:

- A. zeggenschap over en lokaal eigendom te waarborgen bij de grootschalige opwek van duurzame energie via zonneparken of via windturbines;
- B. vast te leggen hoe de gemeenteraad omgaat met initiatieven rondom lokaal eigendom;

- C. vast te leggen hoe de gemeenteraad omgaat met situaties waarin er geen gebiedsproces vanuit de bevolking tot stand komt. In dat geval kan de gemeenteraad – om de benodigde snelheid voor het realiseren van de windturbines en/of zonneparken te halen – overschakelen naar een proces waarbij lokale inwoners en partijen aan kunnen haken op een initiatief.

Artikel 4 Proces bevoegd gezag gemeente

Het proces om één of meerdere windturbines en/of zonneparken in een zoekgebied te realiseren bestaat uit de volgende fases wanneer de gemeente bevoegd gezag is:

- A. als de gemeenteraad bevoegd gezag is kan ervoor worden gekozen een gebiedsadviseur aan te stellen die inwoners, grondeigenaren en bedrijven in een aangewezen zoekgebied bij elkaar brengt. De adviseur onderzoekt samen met inwoners en bedrijven of zij gezamenlijk tot een initiatief willen en kunnen komen om één of meerdere windturbines en/of zonneparken te realiseren. De adviseur zorgt voor voldoende kennis en ondersteuning om in het gebied binnen een jaar tot een besluit te komen over het wel of niet starten van een gezamenlijk project dat voldoet aan de voorwaarden in deze beleidsregel. Het streven naar 100% lokaal eigendom en acceptatie van het plan is logisch in de eerste fase;
- B. wanneer er geen gezamenlijk project wordt bereikt wordt er een aanbestedingsprocedure voor het gebied gestart. In de aanbesteding wordt opgeroepen plannen/projecten in te dienen, waarbij ten minste rekening gehouden moet worden met deze beleidsregel en de ruimtelijke voorwaarden. In de aanbestedingsprocedure kunnen daarnaast aanvullende voorwaarden, eisen en uitsluitingsgronden opgenomen worden;
- C. als er meerdere initiatieven projectplannen in concurrentie indienen dan geeft de gemeenteraad medewerking aan het initiatief dat het beste scoort op basis van het toetsingskader in bijlage 1.

Artikel 5 Proces bevoegd gezag provincie

Het proces om één of meerdere windturbines en/of zonneparken in een zoekgebied te realiseren bestaat uit de volgende fases wanneer de provinciale staten bevoegd gezag zijn.

- A. als de provinciale staten bevoegd gezag zijn bepaald de provincie de randvoorwaarden per gebied. De gemeente kan in een dergelijk proces in mindere mate sturen op het eigen beleid rond lokaal eigendom. Ook in dit proces is het een optie om een gebiedsadviseur aan te stellen om verschillende partijen bij elkaar te brengen en te sturen op een zo hoog mogelijk percentage lokaal eigendom zoals beschreven in artikel 4.1;

- B. als er geen gezamenlijk project wordt bereikt kunnen de initiatieven hun projecten indienen bij provinciale staten, al dan niet in concurrentie. Indien wenselijk kan de gemeenteraad dan één initiatief selecteren, op basis van de hoogste scoring op de criteria in bijlage 1, waar zij steun aan geven. Deze steun kan bijvoorbeeld procesondersteuning of financiële ondersteuning zijn. Hierbij bestaat de optie dat meerdere initiatieven, op basis van hun projectplan, in aanmerking komen voor steun op basis van de criteria in bijlage 1. Dan kan het onvermijdelijk zijn om meerdere initiatieven te steunen.

Artikel 6 Proceskosten van coöperaties

Om lokaal eigendom aan te moedigen kan de gemeente er voor kiezen één enkel coöperatief initiatief in het gebied financieel te steunen. Dit kan in verschillende vormen. Of en welk initiatief financieel wordt ondersteund wordt bepaald op basis van het toetsingskader in bijlage 1.

Hoofdstuk 2 Afwegingskader realisatie windturbine(s) en zonnepark(en)

Artikel 7 Uitgangspunten projecten lokaal eigendom

- A. aan voorgenomen projecten wordt uitsluitend medewerking verleend als het voorgenomen project volledig in het zoekgebied ligt.
- B. de gemeenteraad verleent in een zoekgebied medewerking aan slechts één samenhangend projectvoorstel. Wanneer er meerdere concurrerende projectvoorstellen worden gedaan voor hetzelfde zoekgebied, werkt de gemeenteraad mee aan het voorstel dat het hoogst scoort op het toetsingskader, zoals opgenomen in bijlage 1.
- C. de gemeenteraad werkt uitsluitend mee aan projecten waarbij grootschalig duurzame energie wordt opgewekt via zonneparken of via windturbines, wanneer ten minste 50% maar bij voorkeur 75% - 100% lokaal eigendom is. Als dit niet is gelukt wil de gemeenteraad in ieder geval de volgende inspanning zien:
- i. er is aantoonbaar en verifieerbaar contact geweest met een georganiseerde vorm van partijen zoals de wijk- of dorpsraad of een bestaande lokale energie coöperatie; of,
 - ii. er is meer dan één bijeenkomst met die partijen geweest waarin de mogelijkheden voor lokaal eigendom zijn voorgelegd of verkend; of
 - iii. er is een reële termijn gegeven aan de omgeving om lokaal eigendom te bereiken; of
 - iv. er is een economisch realistisch aanbod gedaan.

Artikel 8 Planologische medewerking

Voor de ontwikkeling van één of meerdere windturbines of zonneparken wordt uitsluitend planologisch medewerking verleend nadat het plan voldoet aan het bepaalde in hoofdstuk 2 van deze beleidsregel.

Artikel 9 Financiële opbrengsten

- A. De financiële opbrengsten van een wind- of zonnepark moeten voor meer dan 50%, maar bij voorkeur voor 100% terugvloeien naar de lokale gemeenschap;
- B. De opbrengsten van windturbine of zonnepark worden verdeeld volgens een verdeelsleutel: door een coöperatieve of sociale grondaanpak voor de directe omgeving van de windturbine of het zonnepark wordt de grondvergoeding billijk en rechtvaardig verdeeld. Dit betekent dat de verdeelsleutel door de direct omgeving (grondeigenaren en bewoners) transparant en gemeenschappelijk wordt vastgesteld. De verdeelsleutel wordt voorafgaand aan de exacte locatie van de windturbines of zonnepanelen bepaald. Onderdeel van deze verdeelsleutel is;
 - i. alle inwoners uit de gemeente en binnen een straal van 5 kilometer afstand van waar het project gerealiseerd wordt kunnen financieel deelnemen en daarvoor een zeker rendement ontvangen. Deze Straal is indicatief en flexibel toe te passen en dient verkleint of vergroot te worden op basis van de specifieke ligging van het project. Dit rendement moet hoog genoeg zijn om voor inwoners aantrekkelijk te zijn;
 - ii. bij de opbrengsten van windturbines wordt een gebiedsfonds ingesteld. De afdracht naar dit fonds bedraagt €1/MWH. Dit bedrag kan verlaagd worden naar €0,50/MWH als er sprake is van een hoge mate van coöperatievorming. Dit ten behoeve van projecten die bijdragen aan de sociaal-maatschappelijke ontwikkeling van het gebied;
 - iii. De compensatie voor de directe omgeving binnen 800-1500 meter van een turbine of 250-500 meter van een zonnepark, de afstanden zijn indicatief en flexibel toe te passen. De straal waarbinnen compensatie wordt gegeven en de hoogte van de compensatie wordt bepaald doormiddel van participatie.

Artikel 10 Uitgangspunten financiële participatie en zeggenschap

Bij de beoordeling van een project voor windmolen(s) of zonnepark(en), betreft de gemeenteraad het projectvoorstel, dat ten minste moet bestaan uit de volgende stukken:

- i. Een financieel participatieplan dat een beschrijving geeft van de manier waarop in het project de onderdelen in artikel 7 ingevuld worden.
- ii. Een ondernemingsplan dat ten minste bestaat uit:
- iii. een projectstructuurbeschrijving met daarin de financiële- en eigendomsstructuur;
- iv. de rol van de energiecoöperatie in de ontwikkeling;
- v. de verdeling van de eigendoms- en zeggenschapsverhouding;
- vi. in welke entiteit de productie-eenheden worden onder gebracht;
- vii. wie over de stroomaansluiting beschikt;
- viii. inzicht in de financiën en kasstromen door een geprognostiseerde balans, en verlies en winstrekening aan te leveren, inclusief een helder en realistisch kasstroomoverzicht gebaseerd op een reële opbrengstverwachting;
- ix. hoe het opruimen van de windmolen(s) of zonnepark(en) wordt geborgd.
- x. Procesparticipatieplan dat ten minste bestaat uit een gezamenlijk vastgesteld verslag van de manier waarop de omgeving in de invloedssfeer van een toekomstige windmolen of zonnepark een actieve en betrokken rol hebben en behouden.

Hoofdstuk 3 Evaluatie en slot

Artikel 11 Evaluatie

De inhoud van deze beleidsregel wordt na twee jaar geëvalueerd. Afhankelijk van de ontwikkelingen rond grootschalige opwek kan het beleid bijgewerkt worden of kan er over twee jaar weer geëvalueerd worden.

Artikel 12 Intrekking oude beleidsregel

Gelijktijdig met de inwerkingtreding van deze beleidsregel wordt de Beleidsregel zeggenschap en lokaal eigendom opwek duurzame energie via één of meerdere zonnepark(en) of windmolen(s) gemeente Zwartewaterland 2022 ingetrokken.

Artikel 13 Inwerkingtreding en citeertitel

Deze beleidsregel treedt in werking met ingang van de dag na bekendmaking.

Bijlage 1 Toetsingskader

Onderstaande tabel geeft in de eerste kolom de voorwaarden zoals in het beleid staan. Verder staat in de tabel wat minimaal in het projectvoorstel moet staan.

We hanteren per voorwaarde de volgende scoresystematiek:

- Onvoldoende: een project voldoet niet aan de voorwaarde, verbetering is noodzakelijk.
- Voldoende: een project voldoet minimaal aan de voorwaarde; verbetering is echter wenselijk.
- Goed: een project voldoet aan de voorwaarde en biedt meerwaarde t.o.v. de gedefinieerde voorwaarden.

Een projectvoorstel moet voor alle voorwaarden minimaal voldoende, maar liever goed scoren. Bij een onvoldoende moet de initiatiefnemer het voorstel verbeteren, anders wordt het projectvoorstel niet gehonoreerd.

	Voorwaarden	Wat moet in het projectvoorstel zijn opgenomen?
1	Voorwaarde: De gemeente, provincie of rijksoverheid bepaalt de zoekgebieden voor zonneparken en/of windturbines (art. 7, lid A).	Het voorgenomen project ligt volledig in het zoekgebied en dit blijkt uit een visualisatie met uitleg in het projectvoorstel.
2	De gemeente verleent in een zoekgebied medewerking aan slechts één samenhangend projectvoorstel (art. 7 lid B)	De gemeente ontvangt één projectvoorstel. Als meerdere partijen samen één voorstel indienen, geeft het voorstel duidelijkheid over de samenwerking en hoe deze tot stand is gekomen. In een contract tussen partners staat een duidelijke verdeling van onder andere de verantwoordelijkheden. Het contract wordt als appendix aan het voorstel toegevoegd. Het project is onderdeel van integrale gebiedsontwikkeling. Als de gemeente besluit dat bepaalde gebiedsontwikkelingen mee moeten worden genomen, dan dient in het projectvoorstel te staan hoe daaraan wordt voldaan, onder andere door het uitdiepen van de relaties met andere ontwikkelingen en projecten.
3	Zonnepark(en) en/of windturbine(s) worden voor minimaal 50% met een streven naar 75 tot 100% coöperatief	Het voorstel toont aan dat vanuit een coöperatieve samenwerkingsvorm windturbine(s) en/of zonnepark(en) ontwikkeld worden en dat deze de exploitatie op zich gaat

	ontwikkeld en geëxploiteerd. (art. 7 lid C)	nemen. Verder laat het in detail zien hoe deze coöperatie is opgezet en functioneert.
4	Er is een financieel participatieplan, waaruit blijkt hoeveel procent van de opbrengsten terugvloeit naar de omgeving. Het plan omvat ook een sociale verdeelsleutel, opgesteld 'door en voor' de inwoners en grondeigenaren van het projectgebied (art. 9 en artikel 10)	Het voorstel toont aan dat ten minste 50% en bij voorkeur 100% van de opbrengsten terugvloeit naar de omgeving. Het voorstel onderbouwt, wat en hoeveel naar welke partij respectievelijk welk fonds zal gaan. Basis van deze berekening is een reëel kosten-batenoverzicht en een (te verwachten) balans met een helder en realistisch kasstroomoverzicht. Naast een onderbouwde business case deelt de initiatiefnemer een financieel participatieplan waarin die naast bovenstaande details, beschrijft welke stakeholders er op welke manier financieel kunnen deelnemen. Onderdeel bij een windturbine(park) is hoeveel er gestort gaat worden in een omgevingsfonds. Daarnaast toont het voorstel aan wat de afgesproken projectvergoedingen voor grondeigenaren en omwonenden zijn en hoe en wanneer deze tot stand zijn gekomen (procesbeschrijving en resultaten). Ook moet de initiatiefnemer aantonen dat de afspraken over projectvergoedingen zijn gemaakt voordat de exacte locatie bekend is.
5	Er is een ondernemingsplan waarin de realisatie van het project wordt beschreven (art. 10)	Uit het ondernemingsplan volgt dat: • er een solide projectstructuurbeschrijving is met daarin de financiële- en eigendomsstructuur; • de rol van de energiecoöperatie in de ontwikkeling; • de verdeling van de eigendoms- en zeggenschapsverhouding; • in welke entiteit de productie-eenheden worden ondergebracht; • wie over de stroomaansluiting beschikt; • er inzicht is in de financiën en kasstromen door een geprognostiseerde balans, en verlies en winstrekening aan te leveren, inclusief een helder en realistisch kasstroomoverzicht gebaseerd op een reële opbrengstverwachting;

		•hoe het opruimen van de windmolen(s) of zonnepark(en) wordt geborgd en gefinancierd. Hiertoe wordt een anterieure overeenkomst gesloten.
6	Er is een procesparticipatieplan waaruit blijkt dat de omgeving in de invloedsfeer van een toekomstig zonnepark en/of windturbine een actieve en betrokken rol heeft bij de ontwikkeling en de exploitatie van het zonnepark (art. 10 lid x)	Het projectvoorstel onderbouwt hoe tot de definitie van de omgeving is gekomen (specifiek wanneer er wijzigingen zijn in de kringvorm door natuurlijke en/of sociale omgevingsfactoren). Het voorstel toont aan hoe de omgeving een actieve en betrokken rol krijgt en/of heeft bij de ontwikkeling en de exploitatie van het zonnepark. Het procesparticipatieplan bevat ten minste een communicatieplan en een stakeholderanalyse en beschrijft de processtappen waarmee de omgeving een actieve en betrokken rol krijgt vanaf de planfase tot en met de ontmantelingsfase van het project. De stakeholders en/of issue-analyse brengt in beeld welke partijen en kwesties van belang zijn. De initiatiefnemer bespreekt met de stakeholders transparant en collectief welke rol zij hebben en hoe zij deel kunnen nemen in de ontwikkeling en exploitatie van het zonnepark of de windmolen. De initiatiefnemer toont hiernaast aan dat een goede omgevingsdialoog is gevoerd, waarbij alle stakeholders, inclusief gemeente, zijn uitgenodigd voor bijeenkomsten waar notulen van worden gemaakt. In een later stadium moet het traceerbaar zijn wat er, wanneer en met wie, in het kader van de omgevingsdialoog heeft plaatsgevonden. Andere belangrijke punten die moeten zijn vastgelegd, zijn: het besluitvormingsproces, discussiepunten en conclusies. Het communicatieplan bevat een verslag van de communicatie voorafgaand aan het indienen van het projectvoorstel alsook een opzet voor de communicatie met stakeholders in de voorbereidende- en uitvoeringsfase.